

1. Doelstelling

Op basis van de waarnemingen die verzameld worden via deze telmethode kan voor het telgebied een inschatting gemaakt worden van het aantal koppels van patrijs in het voorjaar.

Er is een applicatie beschikbaar waarmee waarnemingen onmiddellijk digitaal kunnen worden geregistreerd. Het gebruik ervan wordt sterk aanbevolen, omdat dit digitalisatiefouten voorkomt en de handmatige invoer van gegevens aanzienlijk vermindert. Het telprotocol voor de applicatie is inhoudelijk bijna hetzelfde als het telprotocol op papier. Er bestaat een apart document (bijlage 2) waarin de tekst beter afgestemd is op gebruikers van de applicatie.

2. Methode

2.1. Periode

De periode voor het uitvoeren van de tellingen loopt van 15 januari tot en met 31 maart. Bij koude winters zal de koppelvorming later optreden en is het beter de tellingen later te laten starten.

2.2. Aantal telronden

Om alle patrijzen in uw jachtterrein goed in kaart te brengen, adviseren we om de telling 4 keer uit te voeren om de kans op patrijzen waar te nemen te verhogen. Het blijft echter de keuze van de teller om te bepalen hoe vaak er geteld wordt. Let op: aangezien niet alle patrijzen waargenomen zullen worden tijdens één telling, zal u bij slechts één telling de werkelijke stand onderschatten. Daarom raden we aan om zeker in gebieden met lage dichtheden 4 tellingen uit te voeren.

Deze telronden worden verspreid over de gehele telperiode (15 januari - 31 maart), waarbij tussen de verschillende telronden minstens 5 dagen liggen. Bij langdurig slechte weersomstandigheden kan het nodig zijn om van deze 5 dagen af te wijken.

2.3. Tijdstip

De roepactiviteit van patrijs is het hoogst bij zonsopgang en in de avondschemering. Patrijzentellingen worden daarom idealiter uitgevoerd vanaf 45 min voor zonsopgang (wanneer er voldoende licht is om individuen te onderscheiden) tot twee uur na zonsopgang of vanaf twee uur voor zonsondergang tot maximaal 45 min na zonsondergang (wanneer er onvoldoende licht is om individuen te onderscheiden). Algemeen wordt aangenomen dat tellingen voor patrijs beter 's avonds dan 's ochtends worden uitgevoerd. Ook het effect van geluidsnabootsing is dan groter.

2.4. Weersomstandigheden

De tellingen worden het best uitgevoerd bij rustig, droog, zonnig en relatief warm weer met goed zicht. Mooi weer na enkele slechte dagen levert vaak ideale omstandigheden. Tellingen worden afgeraden bij zware regenval, koude (temperatuur onder 0°C), sterke wind (hoger dan windkracht 3 Beaufort: opwaaiend stof, vlaggen wapperen, bladeren bewegen steeds) of mist met zicht van minder dan 300m. De roepactiviteit en zicht- en hoorbaarheid van de patrijzen zal dan sterk verminderd zijn. Ochtendtellingen in het vroege voorjaar (bij stevige nachtvorst) worden ook afgeraden, aangezien patrijzen pas roepen als ze voldoende opgewarmd zijn. Bij langdurig slechte weersomstandigheden heeft tellen bij slecht weer de voorkeur boven niet tellen.

2.5. Telpunten

De methode maakt gebruik van geluidsnabootsing. Daarom wordt gewerkt met vaste telpunten waarop het geluid afgespeeld wordt. Afhankelijk van de weersomstandigheden en de omgeving draagt het geluid ongeveer 200 m ver. Registreer de telpunten voor de start van de tellingen in de webtoepassing e-patrijs. Om de telpunten te bepalen kan u in de webtoepassing gebruikmaken van verschillende kaartlagen zoals de satellietkaart, laag met jachtterreinen en open ruimte.

Sommige landschapselementen beperken de zichtbaarheid of zijn moeilijk doordringbaar voor geluid (bijvoorbeeld landbouwloodsen en bossen). Voorzie een bijkomend telpunt.

Het is verplicht gedurende één telseizoen steeds dezelfde telpunten te gebruiken.

2.6. Telduur per telpunt

Per telpunt wordt gedurende 1 minuut het geluid van een roepende haan afgespeeld. Speel de roep gedurende 15 seconden af in één richting en draai vervolgens 90°, zodat het geluid in alle vier de hoofdwindrichtingen verspreid wordt. Stop onmiddellijk met het afspelen wanneer een patrijs reageert op het geluid. Wacht na het afspelen van het geluid 1-2 minuten en kijk goed rond met de verrekijker. Zeker op het einde van het seizoen zullen de koppels minder terugroepen, maar reageren ze soms wel door hun kop omhoog te steken boven de dekking. Niet alle koppels reageren op het geluid, waardoor extra aandacht voor het afspeuren van het terrein met de verrekijker een must is. Noteer bij elke bezoek bij elk telpunt het beginuur.

Verplaats u na het rondkijken met de verrekijker naar het volgende telpunt. Na het afspelen van het geluid wordt het afgeraden om het geluid opnieuw af te spelen om verstoring te vermijden.

Omdat solitaire hanen aangetrokken kunnen worden door het geluid, wordt in het geval van een hevige reactie van een solitaire haan aangeraden geen geluid af te spelen bij een telpunt dat op 400 meter of minder gelegen is van het vorige telpunt. Start dan onmiddellijk met het afspeuren van het terrein met de verrekijker gedurende 1-2 minuten.

2.7. Waarnemingen noteren

Waarnemingen omvatten zowel patrijzen die reageren op het geluid, alsook patrijzen die spontaan roepen en patrijzen die enkel op zicht waargenomen worden. Niet enkel patrijzen die reageren op het afspelen van het geluid worden dus genoteerd. U noteert de waarnemingen van iedere telling.

Om de juiste berekeningen te kunnen maken moet u exact noteren wat u ziet. Als u maar één patrijs ziet op de plaats waar u vorige keer een koppel zag, noteert u één patrijs. Ook als u niets waarneemt, moet u dat zeker noteren.

Voor het noteren van de waarnemingen wordt gebruik gemaakt van codes op basis van de waarneming:

- K = zichtwaarneming van een Koppel
- S = zichtwaarneming van een Solitaire patrijs
- G = zichtwaarneming van een Groep patrijzen (> 2 patrijzen)
- O = geen zichtwaarneming (Onbekend), enkel waarneming van een roepactiviteit (Roepend)
- GW = geen waarnemingen, er werden bij dit telpunt geen patrijzen gezien of gehoord na het afspelen van het geluid

Noteer de locatie van de waarneming nauwkeurig op uw kaart, en zorg dat de waarneming gekoppeld wordt aan het telpunt van waaruit u de waarneming deed. Maak gebruik van landschapselementen als referentiepunten en trek een lijn tussen uw telpunt en het bijhorende waarnemingspunt(en). Noteer de passende code erbij. Let op: noteer 'GW' bij telpunten waar u niets heeft waargenomen, maar die u wel daadwerkelijk heeft bezocht.

Bij het waarnemen van een aantal patrijzen samen is het belangrijk om in te schatten of het een groep patrijzen betreft, dan wel een (of meerdere) koppel(s) aangevuld met een of meerdere niet gekoppelde patrijzen. Het observeren van het gedrag en de situatie kan hierbij helpen. Zo kan een solitaire haan zich op enkele meters bevinden van een koppel, terwijl drie patrijzen ook samen kunnen foerageren dicht bij elkaar als groep.

Bij het noteren van de waarnemingen is het belangrijk om dubbeltellingen te vermijden. Bij vermoeden van dubbeltellingen mogen die niet genoteerd worden. Noteer in dat geval enkel de eerste locatie van de waarneming.

2.8. Verplaatsingen tussen telpunten

Best worden telroutes bepaald die door één teller gedurende één telronde bezocht kunnen worden. Het is aan te raden om elke telronde te laten starten op het eindpunt van de vorige telronde. Op die manier worden de telpunten de ene keer vroeg in de telronde en de andere keer laat in de telronde geteld.

Indien u tijdens het verplaatsen patrijzen waarneemt, noteert u de locatie waar u staat (= nieuw telpunt), en noteer vervolgens de waarnemingen volgens de richtlijnen zoals beschreven in 2.7.

U zal het telpunt eerst moeten registreren in de webtoepassing e-patrijs vooraleer u de waarneming(en) kan ingeven.

2.9. Telgebied

Het tellen kan individueel uitgevoerd worden. De teller kan zich eventueel laten vergezellen door een extra teller. Meer dan 2 tellers is niet toegestaan om de verstoring tot een minimum te beperken.

Het is niet verplicht om gebiedsdekkend te tellen. Elke WBE bepaalt immers zelf welke zones binnen het werkingsgebied worden geteld. Als teller kiest u zelf hoe vaak er bij een telpunt geteld wordt.

Let op: voor zones die niet geteld worden, gaan we ervan uit dat er geen patrijzen aanwezig zijn.

2.10. Benodigde materiaal

Benodigdheden voor het uitvoeren van de tellingen:

- Een kaart voor het noteren van de waarnemingen met aanduiding van het telgebied en de telpunten. We voorzien geen afdrukbare kaarten, maar u kan deze kaarten zelf creëren via de verschillende kaartlagen die beschikbaar zijn in de webtoepassing e-patrijs (bv. met behulp van screenshots). U dient de kaarten vervolgens zelf af te drukken.
- Een pen of potlood voor het noteren van de waarnemingen.
- Een toestel om de roep van patrijs af te spelen. Als maatstaf voor de geluidssterkte kan een draagwijdte van 200 m in open landschap gekozen worden en de geluidssterkte van de geluidsnabootsing kan hierop afgestemd worden. Hoewel toestellen beschikbaar zijn met een grotere geluidssterkte, wordt het gebruik ervan afgeraden omdat dit mogelijk een te sterk verstoring effect zou kunnen hebben.
- Het standaardgeluid dat beschikbaar is op de website:
<https://www.natuurenbos.be/dossiers/patrijs>.
- Een verrekijker om het aantal individuen te kunnen tellen en om de omgeving af te speuren.

2.11. Gegevens van de telronde

Het resultaat van elke telronde is een kaart met daarop:

- Naam van de teller
- De datum van de telronde
- De aanduiding van de telpunten
- Het beginuur van elk bezoek bij elk telpunt
- De waarnemingen
 - genoteerd volgens bovenvermelde codes (zie 2.7)

- gekoppeld aan specifieke telpunten

U bent zelf verantwoordelijk om de tellingen te (laten) digitaliseren via de webtoepassing voorzien door het Agentschap voor Natuur en Bos. Indien er tijdens het digitaliseren foute gegevens werden opgeslagen, kan u contact opnemen met het ANB tot en met 15 april. U bezorgt de volgende informatie aan charlotte.faes@vlaanderen.be:

- Naam van de teller
- Datum en tijdstip waarop u de telling heeft uitgevoerd
- Locatie van uw telling (telpunt)

De foute telgegevens worden voor u verwijderd. U geeft uw telling zelf op een correcte manier opnieuw in via de webtoepassing. U kan uw tellingen tot en met 30 april digitaliseren.